

בלבני משכן אבנה

כמעט כל החומר המופיע בעלון זה חדש

משתמש בנס מנכין לו מזכויותיו. כי נס הוא מדרגת עוה"ב, וזכויותיו הם העוה"ב שלו. וכאשר משתמש בנס מנכין לו את העוה"ב כי נשתמש בו. ג. מי שהוא במדרגת בן עוה"ב ממש כגון חנינא בן דוסא (תענית כ"ה א'), שאצלו הנס והטבע שווים, ויכול לומר מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק. וזה אינו משתמש בעוה"ב כי השתא נמצא במדרגת עוה"ב, ואצלו העוה"ז והעוה"ב שווים. אלא שסוף כל סוף אף אותו אדם נמצא בעוה"ז, ומדרגת שאר אינשי אינה כן, לכך אין לו להשתמש בזה שלא לצורך, ולכך השתמשו בנר זה רק עד הבדלה ותו לא. ובעומק השתמש בנר זה אף לצורך הבדלה, כי נר זה הוא גופא כח ההבדלה בין שבת לחול, בין נס שהוא קודש לטבע שהוא חול.

ג' שורשים למילה נס ודיקא נקט לשון "מי שאמר לשמן וידלוק", כמ"ש "בדבר ה' שמים נעשו" (תהלים ל"ג ו'), וכמ"ש "לעולם ה' דברך נצב בשמים" (תהלים קי"ט פ"ט), שהוא מקיים כל דבר בכל עת כמ"ש במדרשים וכמבואר בשם הבעש"ט הק' (עי' פ"א דשער היחוד והאמונה לבעל התניא). ודיקא מי שדבוק במי שאמר, שדבוק בשורש היות כל דבר שהוא במאמר פיו ית"ש, אצלו הנס והטבע שווים. וזהו בן עוה"ב, שאינו דבוק בלבוש אלא במולבש במאמר פיו ית"ש. ויתר על כן, בעצמותו ית' למעלה מדיבוריו. וזהו הלשון שאמרו על רשב"י (כתובות ס"א ב'), ועל נחום איש גמזו (סנהדרין ק"ט א'), שהם מלומדים בניסים, כלומר

משא"כ בחנוכה הם ח' נרות בחינת אור האמונה שלמעלה מן החכמה, בבחינת והחכמה מאין תמצא (איוב כ"ח י"ב), מן האמונה. ולכך דיקא מקום ההדלקה לכתחילה אינו בתוך הבית בבחינת אור פנימי, אלא מקומו בפתח הבית, בבחינת ואמונתך סביבותיך (תהלים פ"ט ט'), אור מקיף. ולכך אמרו שמניחו בשמאל שיהא מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל (שבת כ"ב א'), ועי"ז יהא מוקף במצוות, בבחינת אור מקיף. ולכך י"א שחנוכה אינו בטל לעת"ל כשאר המועדים, כי תכלית הידיעה שלא נדע, תכלית החכמה היא אמונה. והוא אורה של הגאולה, אור האמונה. ולכך כל המועדים שהם בסוד החכמה בטלים לעת"ל. משא"כ חנוכה ופורים שהם בסוד האמונה, אינם בטלים לעת"ל.

מאמר בענין הנס על דרך האגדתא

ג' מדרגות בלסמון על הנס לענין האם ראוי להשתמש בנס, יש בכך ג' מדרגות. א. מי שאינו ראוי לנס ונעשה לו נס מחמת סיבה חיצונית כגון (שבת נ"ג ב') אותו אב שיצא חלב מדדיו להשקות את בנו, ונחלקו בגמרא אם הוא אדם גדול שהרי נעשה לו נס, או אדם גרוע שנשתנו לו סדרי בראשית, כי אינו שייך לנס כלל ומשתמש בכתר לא לו. ב. מי שאינו במדרגת נס אולם יש לו זכויות רבות שהם העוה"ב שלו, ועליו אמרו (תענית כ' ב'), שאם

הקדמה

מהספר מועדי השנה

ימי חנוכה הם ימי מלחמה בין חכמת תורה"ק, תורה אור, לחכמת יון, כנודע. אמנם מצינו נקודה שונה במלחמה זו משאר מלחמות, שאין ענינה רק לנצח האויב ולבטלו, אלא להכניס חלקו בפועל לקדושה, כמ"ש יפת אלקים ליפת, יפיתו של יפת יהא באהלי שם (מגילה ט' ב'). ועוד אמרו חכמה בגויים תאמן (איכ"ר ב' י"ג), וזה קאי על הגויים בכלל, ועל יון בפרט, שהוא שורש חכמת הגויים. ועצם האמונה בכך זהו גדר הכנסתו לקדושה. אולם אל יסבור האדם שמכאן ואילך הותרה חכמת יון, ח"ו ח"ו. אלא שאור האמונה שבחכמתם הותר, ולא עצם החכמה, ולכך אמרו חכמה בגויים תאמן, אמונה דייקא. ותיקון אור החכמה שנפלה לבין הגויים הוא דיקא ע"י אור האמונה, בבחינת ואמונתך בלילות (תהלים צ"ב ג'), במקום החשך. ולכך דיקא מצות נר חנוכה משתשקע החמה שהוא בחינת לילה ושם האור אינו בבחינת הארת היום, אור החמה, אלא בבחינת כי אשב בחשך ה' אור לי (מיכה ז' ח'), בחינת אמונתך בלילות, אור ה', אור האמונה בהש"ת. כי נצחון אור התורה הקדושה על חכמת יון הוא מכח אור האמונה, חכמה בגויים תאמן, כנ"ל. ודיקא נעשה הנס מפך שמן שהיה חתום בחותמו של כה"ג. שהוא שמן נעלם וגנוז בבחינת לילה, שאינו נראה ונגלה. ודיקא שמן זה האיר, כי זהו אור הלילה, בחשך, אור של אמונה. ולכך דיקא במנורה היו ז' קנים, ז' נרות, בחינת מנורה בדרום, הרוצה שיחכים ידרים (ב"ב כ"ה ב').

המספיק לעובדי ה'

סיכום הדברים עד כאן. נתבארה המדרגה הראשונה, דרכו של חנוך, שעיקר ימי חייו היו נדודים והתבודדות. ונתבארה המדרגה השנייה, דרכו של אברהם אבינו, שהיה נקוט בידו המנהג להסתגר בזמנים ידועים אפילו מפני בני ביתו. וכמו שהוזכר, זו הדרך הראויה לכל מבקש ה', שיהיו לו זמנים ידועים להסתגר אפילו מפני בני ביתו. יתר על כן, נתבארה מדרגתו של יצחק, שיצא לשוח בשדה, שאלו הם זמני תפילה, שאזי האדם מבודד את נפשו עם בוראו, ובזמנם שלא היה מנין, זה היה לבדו. ונתבאר יתר על כן, שהאבות הקדושים לא נתעסקו ברעיית הצאן אלא מפני שהם חיפשו לעצמם התבודדות במקומות מרעה והתרחקות מחיי הכרך.

ונתבאר, שכאשר האדם עמל לפרנסתו, כיצד הוא בוחר את פרנסתו, בחיצוניות הוא בוחר היכן שיש יותר רווח של ממון, ובפנימיות יותר הוא בוחר היכן שאפשר לו לעסוק בפרנסתו פחות זמן ולהרוויח יותר, ויתר על כן כדברי חובות הלבבות, שלפי טבע כשרונותיו שהקב"ה נתן לו, זהו הכלי שבו הוא צריך לעסוק באומנות.

יתר על כן, כמו שנתבאר כאן בדברי ר"א בן הרמב"ם, האדם צריך לבחור לעצמו מלאכה שיותר קרובה להתבודד ויותר רחוקה משאון העולם, כי בשעה שהאדם עוסק עם בני האדם מתקיים בו "מצא מין את מינו ונעור", ועל-ידי-כן הוא נקשר לעולם החומר. ולפיכך, האופן בו האדם מקיים את גזירת "בזעת אפך תאכל לחם", זהו באופן שיותר קרוב להתבודדות, ויותר רחוק משאון העולם.

והלא נקל להתבונן אל מצב יעקב אבינו אחרי שהתענה ברעית הצאן י"ד שנה שעבד ברחל ולא, כמו שנאמר (שם ל"א, מ"א): "עבדתך ארבע-עשרה שנה בשתי בנותיך". כשאחז בו לבן בחזרה ונתן לו את הבחירה בלקיחת שכרו, כמו שנאמר (שם ל', כ"ח): "נקבה שכרך עלי ואתנה", לא בחר בכסף ובוזה ובשום דבר אחר אלא רק לשוב ולרעות צאן, כמו שנאמר (שם שם, ל"א): "לא תתן לי מאומה אם תעשה לי הדבר הזה אשובה ארעה צאנך אשמר". וזה למרות הצער שבמלאכה זו, כמו שזכר (שם ל"א, מ'): "הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה,

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה

עוד פעם, שיהיה ברור. אין כוונת הדבר רק שת"ח לא מדבר דברים בטלים, שומר פיו, תענית דיבור, אלא כוונת הדבר שהוא נמצא במדרגה שכל דיבורו בחכמה ומצד כך כל דיבור גנוז בעומקו חכמה. הרי שאין לו שייכות לתפיסה שנקאת דברים בטלים, זה נקרא ת"ח. מי שיתכן אצלו שהוא ידבר דברים בלי חכמה, רק בולם פיו לא רק בשעת מריבה, בוודאי שאשריו טוב לו שהוא לא מדבר דבריו בטלים. כל אור הגנוז עומד לו ע"י כן, אבל אין זה המכוון של מדרגה של דביקות בתורה במדרגת דיבור. דביקות בתורה במדרגת דיבור הוא אצל מי שכל דיבורו בהכרח הוא או דברי תורה להדיא או דברי חכמה שהם של תורה שהם השתלשלות של ברא עלמא שמונח מכח התורה. מי שיתכן אצלו שהוא מדבר דברים בלי חכמה הוא לא במדרגה של ודברת בם ולא בדברים בטלים באמיתותה. יכול להיות שהפעל יוצא הוא מקיים, ובעומק אי אפשר לעמוד כמעט בדבר.

רק אצל מי שהוא דבוק בעצם, בדבר ה', הוא דבוק תמיד בחכמתו ית"ש הוא מופקע מעצם המציאות שנקראית דברים בטלים. לכן בהכרח ששיחת תלמידי חכמים צריכה תלמוד.

כאן מונח עומק עצום בכל העבודה שלא פסיק פומיה מגירסא. מי שלא פסיק פומיה מכח הכרח ואפילו מרצון אבל שייך שידבר דברים בטלים - זה לא המדרגה האמיתית של ודברת בם, ודברת בם זה אדם שהדיבור שלו קשור למחשבה. דברי הרמב"ן הידועים באגרתו "חשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיך" זה לא סתם סדר, אלא מונח כאן תפיסה שהדיבור שלו משתלשל מהחכמה בעומק כוחות הנפש. זה לא שהוא קודם חושב ולאחמ"כ מדבר רק לשמור את דיבורו שלא יבוא לידי דיבור רע. אלא מונח כאן תפיסה שסדר הכוחות הוא לא באופן של "איוב לא בדעת ידבר" כדברי החוה"ל הידועים שאבר הלשון הוא הקל ביותר והדיבור משתלט על המחשבה ולא משתלשל ממנה, ברור שיש איזשהי מודעות מסויימת במידה מי יותר ומי פחות, אבל הדיבור שלו הוא ככח לעצמו.

הצורה הנכונה שהיא צורה של ת"ח במהותם לא בהנהגתם בלבד אלא במהותם המתגלה בהנהגתם היא באופן כזה שהדיבור יוצא לפועל של כח המחשבה, ככל שהאדם הוא ת"ח יותר, חי בעולם פנימי יותר, מקושר יותר לעולמו הפנימי, אז הדיבור שלו הוא ההתגלות של צורת כח

המחשבה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

המספיק לעובדי ה'

פרק ו' | דרכי לימוד הגמרא

שתי דרכים אפשריות בשלב ה"למיגמר"

על גבי השלבים האלה, שהאדם קורא ומבין כל מילה ואת הקטע בשלמותו, ישנן שתי צורות יסודיות מאוד איך ללמוד בשלב זה של ה"למיגמר":

הצורה הראשונה היא, שהאדם לומד ראשית את כל הענין או הנושא באופן מהיר, במטרה להקיף את הנושא. לאחר מכן הוא יחזור וילמד שוב את הדברים, כדי להבין כל דבר בצורה יותר ברורה. אבל בתחילה הוא לומד רק עם קליטה והבנה בסיסית של מה שכתוב את כל הסוגיה במהירות. ואפשר גם לחלק את הסוגיה לחלקים.

וכשהתפיסה הזו היא עוד יותר רחבה, האדם לומד באופן זה את כל המסכת, או סדר שלם, או את כל הש"ס כולו. ויש העושים זאת באופן של דף היומי וכדומה.

צורה שנייה של לימוד היא, באופן שהאדם קורא כל קטע וכדו', ומנסה להבין מהי ההבנה הפשוטה והיסודית שאפשר להבין כאן. כל דבר ודבר שהוא לומד, הוא מנסה להבין אותו תחילה במושכל ראשון. ולאחר שהוא גומר את כל הסוגיה, הוא מתחיל מהתחלה "למיסבר" בהבנה יסודית.

לכל דרך ישנה מעלה וחיסרון.

כפי שהוזכר, יש בלימוד את ה"ליגמר, ויש את ה"ליסבר". ויש בזה חילוקים דקים באיזה אופן ועד כמה צריך להיות שלב ה"ליגמר", ובאיזה אופן ועד כמה צריך להיות שלב ה"ליסבר". וכמו בכל דבר, גם בזה, לכל אחת מצורות לימוד אלו יש כמובן מצד אחד מעלות, אך יש בה גם את הצד ההפוך. ולכל דרך ישנה מעלה וחיסרון.

בדרך הראשונה שבה האדם לומד את כל העניין מהר: התועלת שבדבר היא, שהוא קולט תחילה את כללות העניין. והחיסרון שבדבר הוא, שהנפש מתרגלת לקרוא גם דברים שהיא לא ממש מנסה להבין אותם.

ישנה בזה עוד מעלה, שע"כ האדם מתרגל לקלוט מהר, זהו סוג של מעלה. אבל כמובן ששוברו בצידו, שהרי פעמים רבות מאוד הקליטה המהירה היא בלתי מדויקת.

ותועלת נוספת היא, שבאופן זה האדם רוכש הרבה ידיעות. אבל, בד"כ הזיכרון של הידיעות שנרכשות באופן הזה, הוא קצר מועד. ובנוסף על כך, כפי שהוזכר ההבנה בהם היא קטנה עד למאוד.

כל זאת מלבד נקודת הסגולה הידועה, שדבר שאדם למד פעם בעולם הזה, מזכירים לו אתו בעולם הבא. { ואגב, נבאר בקצרה מה כוונת הדבר שמזכירים לו? הענין הוא, שע"י הלימוד שהאדם למד הוא מנענע בכך את השורש העליון של הדבר שבו עסק, וכאשר הוא יעלה למעלה, אזי השורש העליון כבר התנועע, ויש כאן רשימו מן הדבר. ולא כפי הסבורים, שמזכירים לו במידה כנגד מידה - הוא למד ולכן כנגד כך מלמדים אותו. אלא עצם הנענוע השורשי של עצמו, זה גופא מה שמתנועע בזה שלמד, וזה גופא נקודת הזכירה שעתידיה להיזכר כשיעלה למעלה. } ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

ותדד שנתי מעיני", וכל זה מפני שרעית הצאן התאימה לאורח חייו וכל עסוק אחר היה מהוה סתירה או מכשול.

מפורש בדברי רבותינו, שכאשר הקב"ה רצה לבדוק האם רועי ישראל ראויים להנהיג את עם ישראל, הוא בדק אותם ברעיית הצאן. באברהם אבינו נאמר שרץ אל הבקר, ובמשה רבינו נאמר המעשה הידוע עם הצאן שברח, וכן ע"ז הדרך. הם נבדקו כלפי רעית הצאן מצד מידת הרחמים, כיצד הם ינהיגו וירעו את צאן ישראל. וכידוע שעל שם כן נקרא משה רבינו "רעיא מהימנא".

ובעומק יותר, סיבת הדבר שמשה רבינו קרוי "רעיא מהימנא", מפני מה שמבואר כאן בדברי ר"א בן הרמב"ם: כל עסוק אחר היה מהוה סתירה או מכשול, כמו שהוא יסביר מיד להלן על משה רבינו. המתבודד בה"א הידיעה - זהו משה רבינו. ארבעים יום הוא עלה להר, ג' פעמים, וכלשון הפסוק (שמות לג, ז): "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה". כל יסוד חייו של משה רבינו היו התבודדות.

כאשר משה רבינו נולד לאחר שהיה בביתו, אמו הצפינתו ג' חודשים, "ותצפנהו שלשה ירחים" (שמות ב, ב), הוא נולד בחודש השביעי במקום תשיעי, ואזי הצפינתו כמתבודד. לאחר מכן היא לקחה תיבת גומא, "ותקח לו תבת גמא" (שם, ג), והניחה אותו ביאור, ושם הוא היה לבד, מתבודד, בלא אבא ובלא אמא, "ותתצב אחתו מרחק לדעה מה יעשה לו" (שם, ד). זו צורת גילוי של משה רבינו. וכן בבית פרעה הוא נמצא במקום של גלות, והרי שגם שם הוא מבודד. לאחר-מכן הוא בורח למדין, וגם שם "איש מצרי הצילנו מיד הרעים" (שם, יט), הוא היה נכרי במדין. ושם הוא הולך לרעות צאנו, כולו מציאות של זר. וזהו האופן של "ויעמד העם מרחק, ומשה נגש אל הערפל אשר נשם האלהים" (שם, כ, יח), הוא ניגש לשם לבד.

מי שיתבונן עמוק, יראה את כל מהלך חייו של משה רבינו כמתבודד. וזהו מה שאומר כאן מיד ר"א אברהם בן הרמב"ם. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת

שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

בלבניפדיה אבד

סוטה (לו, ע"ב) – באותה שעה באתה דיוקנו של אבי ונראתה לו בחלון, א"ל יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם, רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות, דכתיב (משלי, כט, ג) ורועה זונות יאבד הון. ופירש"י, שם טוב שהוא יקר מכל הון.

והנה בכל דבר יש שורש וענף. שורש בתורה, וענף בעולם. ומצד השורש אמרו (עירובין, סד, ע"א) האמר רבי אחא בר חנינא, מאי דכתיב ורעה זונות יאבד הון, כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה, מאבד הונה של תורה. כי התורה נקראת אשה, אשת חיל.

והבן שהתורה כולה שמות, שמותיו ית', ומשם נשתלשל כל שמות בני"א שרמוזים בתורה. והמאבד שמו, מאבדה משורשה בתורה"ק, כמ"ש משה "מחני נא מספרך אשר כתבת". ולכך רועה זונות בפועל ח"ו שמאבד הונו, שם טוב, בהכרח שאיבד את שמו בשורשו מכח שאמר שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה. ולכך דייקא נגלה ליוסף אביו שלמדו תורה, שכל מה שקבל משם ועבר מסר לו. ולכך דייקא כתיב (משלי, כט, ג) איש אהב חכמה ישמח "אביו", ורעה זונות יאבד הון.

וכן המאבד הונו בזונות, במקום אות ברית קדש, מאבד את שורש דיבורו בתורה, כמ"ש בליקוטי מוהר"ן (תורה יט, ג) וז"ל, בלשה"ק תלוי תיקון הברית וכו', כי זה בלא זה אי אפשר להיות, היינו תיקון הברית ושלמות לשה"ק הם תלויים זה בזה, וזש"כ ורועה זונות יאבד הון, אל תקרי מהונך אלא מגרונוך, שהוא בחינת לשה"ק, כי מי שפוגם בברית מאבד לשה"ק (ועיי"ש תורה כז, ו).

והנה גדר "יאבד הון". עיין אגרה דכלה (וישב, ד"ה זונה) האומר שמועה זו נאה וכו', א"כ נשמע מדבריהם שתיבת זונה היא מלה מורכבת, זו-נאה. ויתר על כן, זונה, ז-הון. יעוין פני שלמה (סוטה, שם) וז"ל, כי תיבת הון מרמז שאלו חטא יוסף ח"ו בה מאבד אותיות "הון". עמש"כ רבנו בחיי (תצוה, כח, טו) כי על י"ב השבטים היה כתוב י"ב השבטים, גם אברהם יצחק יעקב שבטי ישורון וכו', הרי שאצל יוסף היה כתוב יוסף-ון (עיי"ש) וכו', ועל האפוד פסק הרמב"ם (פ"ט, כלי המקדש, ה"ט) שהיה כתוב יהוסף, בה"א, וכו'. ולפ"ז י"ל דהכי שורשו, דאם היה ח"ו יוסף חוטא היה מפסיד אות ה' מן אפוד, ואותיות ו"ן מן החשון, והיה מאבד הון, והוא כפתור ופרח בע"ה, ואשמחה כאלו מצאתי הון. עכ"ל. ובדרך רמז, יאבד הון, גימט' לחם. ועי"ז כתיב (משלי, ו, כו) כי בעד אשה זונה עד ככר לחם. וכמ"ש (סוטה, ב, ע"ב) אמר רבא, כל הבא על אשה זונה לסוף מבקש ככר לחם. וזהו יאבד הון.

פרק ד' | בירור הרצון המניע המעשה והדרגתו

רצוננו לעשות רצונך אלא שכידוע אמרו חז"ל (ברכות יז). "רצוננו לעשות רצונך אלא ששיעור שבעיסה (יצה"ר) מעכב". וא"כ נכון שיש את רצון ה' שמכריח אותנו לעשות, אבל בעומק הפנימי של כל אחד ואחד מישראל הוא רוצה לעשות את רצון הבורא ית', הכח הזה נמצא בנו והושרש בשורש הווית נשמתנו שנאצלה ונבראה ממנו ית', ולכן במעמקי הפנימיות הנעלם של כל אחד ואחד מישראל מונח רצון שלם לעשות רצון הבורא.

נמצאנו למדים, שאף כאשר מכריחים את האדם לעשות דבר, הרי הכל בהשגחה פרטית ממנו ית' וזהו רצונו ית', וא"כ גם האדם רוצה שיכריחו אותו לעשות את אותו הדבר שהוא רצון ה' כי רצוננו לעשות רצון ה'.. ונמצא שבעומק, בכל הכרח יש רצון, אלא שהוא רצון מכוסה ונעלם.

דבר זה מצאנו בחז"ל שאמרו (ערכין פ"ה מ"ו) על אדם שצריך לתת גט לאשתו ולא רוצה, ש"כופים אותו עד שיאמר רוצה אני". וביאר הרמב"ם שאין זו כפייה שיאמר דברים שאינם אמת, אלא מפני שבתוך תוכו ובפנימיות נשמתו של כל אדם מישראל קיים רצון לעשות את רצון ה', אלא שרצון זה גנוז נעלם ומכוסה בהרבה רצונות אחרים, והכפייה באה רק כדי להעלות את אותו רצון שקיים בנפש ולהביא אותו לידי גילוי מהכח לפועל ע"י אמירה בפה.

הרגשת ההכרח אינה אלא לבוש א"כ מלבד עבודת האדם שהוזכרה לעיל, למצוא את נקודת הרצון בכל דבר שאנו מרגישים מוכרחים בו. ישנה עוד עבודה להאמין בכל דבר שהוא מרגיש מוכרח לעשותו, שהרגשת ההכרח אינה אלא לבוש חיצוני, אבל בפנימיות נפשו הוא רוצה את הדבר כי זהו רצון ה' והאדם רוצה שיכריחו אותו לעשותו. וא"כ בעומק הנפש אין הכרח כפשוטו אלא כל הכרח הוא רצון.

לסיכומם של דברים. הכרנו את שלשת המניעים שהם: הרצון, ההכרח, וההרגל. ואנו צריכים להכיר ולזהות בכל אחד מהם את הרצון. הן את הרצון הברור שנמצא בכל דבר, והן את חלקי הרצון המעורבים בו. אחר שזיהינו את הרצון שלנו שבכל דבר, נעורר את הרצון, ונפעל ונעשה כל דבר מתוך מודעות לרצון שלנו בו, ומתוך השתוקקות וחיבור של רצון.

ועי"כ, המעשים שנעשה בכל חלקיהם יהיו מקושרים לעומק נפשנו ולעומק רצוננו ונהיה קשורים לעצמנו. כי המעשים שהם החלק החיצוני קשורים למעמקים של הרצון שהוא מעצמיות האדם.

ובנוסף על כך, הרצון יוצא מהכח אל הפועל ע"י המעשים שאנו עושים, וא"כ ההוויה של נפשנו המתגלה ברצוננו מתגלה מהכח לפועל ונעשית מציאות גלויה יותר. יה"ר שנוכח כל כנסת ישראל לגלות את ה"רצוננו לעשות רצונך", וכאשר זה יהיה בשלימות יהיה בנין ביהמ"ק בשלימותו, שזה עומק שלימות רצונו ית'.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על תפקידן של בנות ישראל.

מקץ | ד-ט

בלבביפדיה אבד

גיטין (כו, ע"א) - המביא גט ואבד. והנה נודע משם הגר"א שאותיות גט אין להם צרוף בתוה"ק. ולכך הם מפרידים בין איש לאשתו, והיינו שהיותם מציאות של פירוד.

ובעומק. ראשיתה של האשה שאבדה מבעלה, כמ"ש בריש קידושין (ב, ע"ב). והנישואין הם בחינת השבת אבידה. ולפ"ז גט שורשו בפרוד שהיה תחלה בין איש לאשה, שנאבדה ממנו, והגט מעורר ומגלה שוב את כח האבדה שבאשה. ולפיכך מכיון שכל היותו של גט לעורר כח אבדה, לכך הוא עלול להאבד. "גט שאבד". ולכך יש מצוה להחזיר גרושתו, והיינו להשיב האבדה.

והנה אותיות אחר גט, יד. וזש"כ (כי תצא, כד, א) וכתב לה ספר כריתות ונתן "בידה", ושלחה מביתו. ואמרו (גיטין, עז, ע"א) ת"ר, ונתן בידה, אין לי אלא ידה, גגה חצרה וקרפיפה מנין, ת"ל ונתן מכל מקום. ועיין שו"ע (אבן העזר, קלט, ס"א), זרק לה הגט בחצרה וכו', הרי זה מגורשת, בד"א כשהיא עומדת בחצרה והוא משתמש לדעתה. והיינו שמועיל נתינת גט למקום שמשתמר וחשיב כידה.

ועומק הדבר. כי הגט שיוצר מצב של אבדה של האשה כנ"ל, נצרך שיהא משתמר לאשה, ועי"ז נעתק מן הבעל ובזה חל על האשה שם אבדה ועל גטה יחד, כי היא גיטה אבודים יחד מן הבעל.

והוא ככל אבדה שהיא חובה לאדם שאיבד חלקו. ובדרך רמז, אותיות לפני גט, חב, לשון חובה. וכאשר מקיים מצות השבת אבדה, ומשיב את אשתו, מתהפך החוב לחיבה. ועיין ספר הפליאה (ד"ה סדר נשים) שביאר סיבת טעם סדר מסכתות של סדר נשים זה אחר זה, וז"ל, ובעבור כי עתידה האשה אע"פ שנתגרשה והיא נגרשת מבעלה, עם קיבוץ בניה תתקדש ותגל עם בעלה (מחזיר גרושתו), ולא יאמר לה עוד גרושה מבעלה, ואז יאמר לה בעלה "קומי אורי כי בא אורך" (גט, בא"ת ב"ש עולה נ"ר, וכאשר נתקן נהפך לנר, בחינת כי בא אורך), וזהו כוונת התורה שכתבה גירושין קודם הקידושין כענין שנאמר "ויצאה והיתה", היציאה גט והויה קידושין, שאם לא כן וכתבה הקדושין מקודם לגירושין שהיא היציאה, היה לנו לדאוג הרבה (שזו אבידה ללא השבה), אבל עתה יש לנו לשמוח שמחה גדולה שאחר כל צרותיה נתקדשה קדושין חזקים, וכו', א"כ מן הדין היה להקדים קדושין, אלא איחרם להרמיז הסוד, עכ"ל. והבן גיטין קידושין, ר"ת, ג"ק, גימט' עגל, שבחטא העגל נעשה כגרושה, ועתידה לחזור בקידושיה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

מה נדבר ומה נצטדק. דט-נצק. והנה מלת אטד, נחלקת א-טד. אלף בחינת אחד, טד, גימ' אחד. ונודע שבחינה אחת בחלוקה של אחד, ט-ט. ט - זכר. ד - נקבה. וכאשר נפרד ונטרד אחדות זו, נגלה אטד כקוף. כמ"ש בספר השרשים לרד"ק (ערך אטד), גרן האטד (בראשית, נ, י), וקוף ודרדר תרגם אונקלוס וכוכבין ואטדין, והוא מין ממיני הקוצים, מדת הגבורה.

וכמו שמבואר בזה"ק (בראשית, רמט, ע"א) אט"ד בגימט' יד, כמו דאת אמר (שמות, יא, לא) וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. כיון דמטו לאתר דא, חמו גבוראן דנפקי מהאי אטד. אמאי אקרי אטד, אלא מה אטד נפקי כובין להאי סטרא ולהאי סטרא, הכא נמי י"ד, נפקי מיניה אצבעאן להאי סטרא ולהאי סטרא, וכל אצבעא ואצבעא סליק בכמה גובראן בכמה דינין ובכמה נימוסין. ועיין רקנאטי (ויחי) וז"ל, ידעת כי הוא מין ממיני הקוצים ולכך עשו שם ההספד. ועיין דן ידן לר"ש מאוסטרפליא, מאמר ח.

והבן שבשורש יש אחד, ומתפרט לשבעים, אצל יעקב ע' יוצאי ירך יעקב, ובקלוקל ע' אומות. ועיין ספר הליקוטים לארז"ל (וישב, פ"ג) וז"ל, וגורן האטד רמז לע' שרים הנעשה כגרן (כדוגמת סנהדרין שהם ע', כחצי גרן עגולה). ויתר על כן יש כח אחד שמעל השבעים. ועיין מגלה עמוקות (ואתחנן, אופן קלו) ר"ב החוב"ל בגימט' גר"ן, והוא סוד גרן האטד, הוא מלאך א"ף, גימט' נד"ב ואביה"ו, ופנחס הכניע האף. ועי"ש, פרשת שלח לר.

והנה כאשר גובר כח הקלוקל ע"י חטא חוה (עיין קהלת יעקב ערך גר, חוה בגימט' האטד) נעשה טרד, טד-ר. והיינו כמ"ש חז"ל (ב"ר, יא, ב) על אדה"ר, ומוצאי שבת ניטל ממנו זיוו וטרדו מג"ע. וכמ"ש (שם, טו, ז) בשעה שאכל אדה"ר מאותו האילן טרדו הקב"ה והוציאו חוץ לג"ע. ואזי אדה"ר נצטדק, דט-נצק, לפני קונו על מעשיו, ואמר האשה אשר נתת עמדי (חוה - האטד, כנ"ל) היא נתנה לי ואוכל. וזש"כ (משלי, יט, יג) ודלף טרד מדיני אשה.

ומכאן ואילך נשתלשל כל טירדא שבעולם. ואם זוכה זהו טירדא של מצוה, ואם לאו טירדא של רשות, כמ"ש (סוכה, כה, ע"א) הכא טריד טירדא דמצוה, התם טריד טירדא דרשות. ועיין כתובות (ו, ע"ב) דטריד דלא בעיל. והיינו שכל חיבור לאשתו נעשה באופן של טריד, ושורשו בחוה, כנ"ל. ואדה"ר עיקר קללתו בזעת אפיק תאכל לחם, ולכך נעשה "טרוד בפועליו" (ב"מ, קי"ב, ע"ב). וכן חנוני טריד (ב"ב, פ"ז, ע"ב). ויתר על כן נעשה טרוד ביצרו, כמ"ש (יומא, לה, ע"ב) וטרוד ביצרי הייתי. והיינו כי היצה"ר שורש כל טרדה זו שע"י נטרד מג"ע.

וזש"כ (וישלח, לו, לט) וימלך הדר תחתיו, וגו', ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב. ואמרו (ב"ר, שם, פג, ד) ר' סימון אמר מטיבי נשים היו, מהטבאל, שהיו מיטבין אותה לבעלה ואח"כ טורדין אותה מבעלה. ועיין זוה"ק (האזינו אד"ז, רצד, ע"א) בת מטרד, בת מההוא אתר דטרדין כלא.

ובתיקון אמרו (ריקאנטי, וישלח, לו, לט) מטרד, רמז לחכמה עליונה, ונקראת כך כי הכל נטרדים מהשגתה, שנאמר (איוב, כח, ז) נתיב לא ידעו עיט. וכן נתקן באבן פטדה. טד-פה. וכתב רבינו בחיי (תצוה, כח, טו) וסגולת האבן הזאת של פטדה שהיא מקררת הגוף, וע"כ היא מצויה בארצות כוש שהם חמים ושטופי זמה וצריכים אליה לקרר אותם. והוא תיקון קלקול ביאה ראשונה של נחש בחוה. ועיין סדר היום (סידור הקערה) תאנה במקום פטדה (אותיות מתחלפות, עיי"ש). וזהו תיקון ויתפרו להם עלי תאנה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אטד, טרד, נצטדק, פטדה, מטרד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

העיגולים אור א"ס הסובב. ומשם משתלשל כל ה"סיבות".

ועוד. לשון גל - גלות. ולשון גאולה. ועיין זוה"ק (זהר חדש, אחרי) ובחשבון תלת גליות שאמר משה כנגדן אהיה"ה אהיה"ה אהיה"ה תלת זימנין (לג - שלשים ושלש - שלש), אנא אהיה עמכון בגלותא קדמאה, הדא הוא דאמרו גלו למצרים שכינה עמהם. ואנא עמכון בגלותא תנינא, הה"ד גלו לבבל שכינה עמהם. ואנא עמכון בגלותא תליתאה, הה"ד גלו ליון שכינה עמהם. אהיה"ה רביעאה לא גילה להון, אלא אני ה' בעתה אחישנה, זכו באחשינה, לא זכו בעתה.

יושר אור א"ס כלל, יושר - ג' קווים פרט, א"ק, שם אדם אחד - כלל. וזהו שורש לכלל פרט וכלל לתתא. ואמרו (זוה"ק, אחרי מות, סה, ע"ב) אהיה דא כללא דכלא, דכד שבילין סתימין ולא מתפרשן, וכלילן בחד אתר, כדין אקרי אהיה כללא דכלא, סתים ולא אתגליא. בתר דנפק מניה שריותא והוא נהר אתעבר לאמשכא כלא כדין אקרי אשר אהיה, כלומר, ע"כ אהיה, אהיה זמן לאמשכא ולאודא כלא. אהיה, כלומר השתא אנא כלל כלא, כללא דכל פרטיו, אשר אהיה. סוד כלל ופרט וכלל, עיי"ש. ועיין זהר חדש ספרא תנינא.

שערות עיין חסדי דוד (נא, ע"א) מהרש"ש, הי"ג מדות דאל רחום וחנון, הם השערות שהם הכלים, והי"ג דמי אל כמון הם אורות הפנים, והם ג' אהיה דיודי"ן, וג' הויות דע"ב, דהיינו האורות הם ע"ב, והכלים אהיה"ה. ועיין עץ חיים (שא"א פ"ד) ומבוא שערים (סב, ע"א). והנה תמצא כי הנה הם ג' הויות עצמות, וג' אהיה דכלים. (ועיין שער רוה"ק, יחוד ט, לד, ע"א. ושער מאמרי רשב"י, מד, ע"ב).

אזן עיין עץ חיים (ש"ד, פ"ג) כבר בארנו כי הנשמה מן האזן, שהיא בינה, וכו', כי יש בינה ותבונה, בינה אהיה"ה דיודי"ן, אל"ף ה"י יו"ד ה"י, ותבונה היא שם ס"ג, אך עכ"ז ודאי כי גבוה מעל גבוה שומר, כי יש ס"ג הכולל בינה ותבונה למעלה מאהיה"ה דיודי"ן הנ"ל, אשר משם ס"ג זה ימשכו למטה בינה אחרת של אהיה"ה דיודי"ן ותבונה דשם ס"ג.

חוטם נגלה בו אות ו'. ועיין רמ"ז (זהר בראשית) מאלף עד וא"ו, והיינו א-ב-ג-ד-ה-ו, עולה כ"א, כמנין אהיה"ה. וס"ת עולים ד"פ אהיה"ה, כנגד עסמ"ב. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון ע, קנג, ע"ב), ועיין עץ חיים (שט"ז, פ"ב) סוד ו' אהיה"ה. ועולה ו"פ אהיה"ה, קכ"ו, ענו. והוא שם אהיה"ה בבינה - ענוה. ועיין זוה"ק (זהר חדש, שה"ש) אהיה אשר אהיה על מה אתקרי הכי, דזמנין לאתגליא מגו ריחא דעלה. ובגין דעד לא אתמלאת לאנהרא אתקרי אהיה"ה. ועיין שער רוה"ק (מא, ע"א) שלשה פעמים אהיה"ה בגימט' חוטם (ועיין עץ חיים, ש"ד, פ"ג. שי"ג, פ"ב, מ"ב).

אור א"ס עיין גר"א (תיקונים, תיקון ע, קמא, ע"ב) שם אהיה"ה מורה על הוי"ה, שאהיה"ה הוא לשון מציאות, כמ"ש המפרשים על "אהיה אשר אהיה", שהוא מורה על היה הוה ויהיה. "אני שהייתי" עבר - א - אהיה. אני אהיה - עתיד. "לך אמור אהיה" על הגאולה בהוה. עיי"ש. כמ"ש בזוה"ק (שמות, ויקהל, ריז, ע"א) והייתי לא כתיב, אלא ואהיה, בכל זמן ובכל עידן. ועיין גר"א (שם, שם, קנג, ע"ב) אל"ף שבאהיה"ה מורה על עילת העילות. ואמרו (שבועות, לה, ע"א) אלו הם שמות שאין נמחקין כגון וכו', אהיה אשר אהיה. ועיין זוה"ק (תרומה, קעז, ע"ב). ושם (ויקרא, יא, ע"א) אהיה, דא סתימא עלאה, כמאן דאמר אנא מאן דאנא, ולא אתיידע מאן הוא, לבתר אשר אהיה, אנא דזמין לאתגליא.

צמצום הצמצום עשה חלל, חולין. אהיה - מותר להשתמש בו ללשון של חול (שאינו רק שמו ית'). כמו שלמה אהיה כעטיה (שה"ש, א, ז) לא אהיה חבש (ישעיה, ג, ז), וכיוצא בהם הרבה. אולם ברור הדבר שכל אהיה של חול שורשו באהיה של קדושה, בשמו ית'. ולכך בכל דברינו להלן הבאנו הן אהיה"ה של קדושה, והן אהיה של חול.

ועוד. אמרו (תענית, יא, ע"א) אמר משה, הואיל וישראל שרויין בצער אף אני אהיה עמהם בצער (וזהו צמצום). וכל המצער עצמו עם הציבור זוכה ורואה בנחמת צבור (וזהו בחינת קו). ועיין ערך קטן קו.

ועוד. הצמצום שורש לחלל הפנוי, שורש לע"ז. ואמרו (חגיגה, יג, ע"ב) אמר הקב"ה, מי גרם לי שאהיה שמש לע"ז, עוונותיהן של ישראל.

קו סוד תורה שקדמה לעולם, לפני א"ק, ובה נגלה אור א"ס, ועי" ברא את העולם. וכתוב (משלי, ח, ל) ואהיה אצלו אמון, ואהיה אצלו שעשועים יום יום. וכמ"ש בזוה"ק (הקדמה, ה, ע"א) באוריתא ברא קב"ה עלמא, והא אוקמוה דכתיב ואהיה אצלו אמון ואהיה אצלו שעשועים יום יום. (ועיי"ש בראשית, מ"ז, ע"א. תרומה, קס"א, ע"א. שמיני. אחרי מות, ס"ח, ע"א. קרח, קע"ח, ע"א. זהר חדש, בראשית. ושם, רות).

ועוד. אמרו (ברכות ט, ע"ב) אהיה אשר אהיה (שמות, ג, יד) א"ל הקב"ה למשה, לך אמור להם לישראל, אני הייתי עמכם בשעבוד זה (ושורשו צמצום, מצרים, מיצר) ואני אהיה עמכם בשעבוד מלכיות, אמר לפניו רשב"ע דיה ל"צרה" (צמצום) בשעתה, א"ל הקב"ה לך אמור להם אהיה שלחני אליכם. והרי אהיה בחינת קו שמוציא מן הצרה.

עיגולים סוד חומה סביב. וכתוב (זכריה, ב, ט) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב. ושורשו אור א"ס ה"סובב". כי שורש

שהוא כתר, אהי"ה, לכך נקראו נתיבות, שכן רל"א שערים שהם כפולים חשבון נתיב, הוא אהיה פעמים כ"ב, כמספר אותיות א"ב.

ועיין עץ חיים (שט"ז, פ"ב) והגרון כבר ידעת שהוא בינה דא"א, והנה הוא מוכרח שיהיו בו ב' בחינות, אחד לאבא ואחד לאמא, ושניהן ב' שמות של אהיה.

אמא מקום העיבור. וכתוב (איוב, י, יט) כאשר לא הייתי אהיה מבטן לקבר אובל. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון סט, קכ, ע"ב) שם אהי"ה, כ"א בגימט', סודו שבכל אחד מז' הבלים שבאימא סוד ג' אמ"ש, ואמש הם יה"ו, העולה כ"א, כשם אהי"ה.

ועוד. ב"פ אהיה עולה מ"ב, והוא שורש שם מ"ב בבריאה. ועיין עץ חיים (שמ"ד, פ"ז) ששם מ"ב זה נעשה אור מקיף בחכמה דנוק', ונעשה מקיף לבינה שבה, עיי"ש.

ד"א עיין גר"א (הוספות תיקוני זוהר, ז, ע"ב) שם המפורש בתחילתו הוא בלא א' של וא"ו (של שם מ"ה), כי נעשה מאחוריים של אהי"ה חשבון ד"ם, אח"כ נכנס א' דאהי"ה כלילת הפנים ונעשה אדם.

ועוד. בז"א י"ב גבולי אלכסון. ועיין גר"א (ס"י, יח, ע"ב) י"ב צרופי אהי"ה שבי"ב פשוטות גבולי אלכסון הם בסוד מקיפים, וי"ב צרופי הוי"ה פנימיים. ועיין זוה"ק (ויצא, קסא, ע"א) ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתיך ואהיה עמך. מאי ואהיה עמך, אלא א"ל, עד הכא רחל הוה עקרא דבינתא, מכאן ולהלאה אנא אהא עמך ואטול ביתא בהדך בתריסר שבטין.

נוק' ארץ. וכתוב (בראשית, כו, ג) גור בארץ הזאת ואהיה עמך. וכן כתיב (שם, לא, ג) שוב אל ארץ אבותיך ואהיה עמך. וכן כתיב (דברים, לא, כג) ויצו את יהושע בן נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את בני"י אל הארץ אשר נשבעתי להם, ואנכי אהיה עמך. ואמרו (ברכות, יז, ע"א) מרגלא בפומיה דר"מ ואני אהיה עמך בכל מקום.

ועוד. סוד בית - אהל. וכתוב (שמואל, ב, ז, ו) ואהיה מתהלך באהל ובמשכן.

ועיין עץ חיים (שי"ד, פ"ח, מ"ב) אהי"ה השלישי אשר עליו נאמר כה תאמר לבנ"י אהיה שלחני אליכם, הוא מילוי דמילוי. ההי"ן שאין בה רק כ"ה אותיות. וז"ש כה תאמר אהיה, והנה כשתסיר מהם ד' אותיות הפשוטות של אהי"ה ישראל במילוי דמילוי כ"א אותיות כמנין אהי"ה. ועוד. עיין עץ חיים (שער הכללים) אהי"ה במילוי ההי"ן גימט' קנא, ועה"כ גימט' "נקב". נקבה. וכן בגימט' מנין (עם הכולל).

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד

לעלון זה - להארות, הערות, והוספות: ray@bilvavi.net

פה כתיב (שמות, ד, יב) ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך (משה), וגו', ואנכי אהיה עם פיך ועם פיהו (משה ואהרן). ועיין עץ חיים (שי"ג, פ"ב, מ"ב) דע כי בפה דא"א יש בו חיצוניות ופנימיות. והפנימיות הוא שם ס"ג שהוא פנימיות רוחא שבפה זה, ובהתחברו בשם אהי"ה בסוד זווג יהיה פה עם הכולל, והם בחינת זו"ן שבתוך י"ס של הפה. ועיי"ש (שט"ז, פ"ב) זווג העליון של פה דא"א, להוציא טפת זו"ן כלולה ממ"ב זווגים שהם ב' פעמים אהי"ה. ועיי"ש (שמ"ד, פ"ז) שכנגד זה אמר הכתוב למשה אהיה אשר אהיה, עיי"ש.

עינים - שבירה שורש השבירה, גאווה, אנא אמלוך. וכתוב (ישעיה, מז, ז) ותאמר לעולם אהיה גברת וגו'. ופירש באברבנאל, ר"ל כ"כ היה גאותך עד שלא עלה על לבך שהיתה מפלתך אפשרית.

ואמרו (ב"ב, עג, ע"א) ומחינן ליה בלוותא דחקיק עליה אהיה אשר אהיה. ועיין זוה"ק (פנחס, רכו, ע"ב) עיינין - אהיה.

ועוד. אך בגימט' אהי"ה, בבחינת מיעוט, נאנח על השבירה. ועיין עץ חיים (של"ח, פ"ד, מ"ת). ועיין שער ההקדמות (כא, ע"ב) בחינת ס"ג שבעין, היא ענין ג' שמות אהי"ה בגימט' ס"ג. ומס"ג דס"ג נעשה ב"ן, ובו היה השבירה.

עתיק עיין שער רוה"ק (מ, ע"ב) והנה החוטם של עתיקא קדישא, פנימיותו הוא הוי"ה דס"ג, וחיצוניותו הוא ג' שמות של אהי"ה היוצאין מן ג' אלפיין שיש בשם מ"ה.

ועוד. עיי"ש (נז, ע"א) ג' שמות אהי"ה בשלשה מקומות אלו, א' הוא בבינה דעתיק יומין אשר הוא חותם וסותם את החכמה דעתיק יומין, והיא סתומה שם בבינה ההיא. ואהיה הב' במצחא דאריך ע"ד הנ"ל. ואהיה השלישי במצחא דאו"א. ועיין נהר שלום (מ, ע"ב) א' של עתיקא הוא השורש של אהי"ה, עיי"ש.

אריך אריך, אורך כל הקומה. ומצדו אהי"ה נגלה בכל הקומה. ועיין עץ חיים (שמ"ד, פ"ג, מ"ת) אהיה בקמץ בכתר, אהיה בפתח בחכמה, אהיה בצירי בבינה, אהיה בסגול בחסד, אהיה בשבא בגבורה, אהיה בחולם בת"ת, אהיה בחיריק בנצח, אהיה בקבוץ בהוד, אהיה בשורוק ביסוד. ונודע שמלכות אין לה ניקוד. והשורש כי אין מלכות גמורה לא"א, אלא נכללת ביסוד שבו (ועיין שער ההקדמות, סט, ע"א). ועיין עולת תמיד (שער התפילין) וארז"ל (מנחות, מד, ע"א) כל המניח תפילין מאריך ימים. וצ"ל למה האזכרות והבתים רמוזים בשמות אהי"ה ולא כן הפרשיות. עיי"ש. ועיין שער היחודים, פ"ז.

אבא כתיב (שמואל, ב, ז, יד) אני אהיה לו לאב והוא יהיה לי לבן. ועיין גר"א (ס"י, א, ע"א) ל"ב נתיבות חכמה, שרשם במו"ס,

חנוכה | אור | בלבביפדיה עבודת ה'

שהם במדרגת נס. ומצינו ג' פירושים בלשון נס. א. נס מלשון ברח, וזהו למי שאינו שייך לנס כלל. ב. מלשון נס להתנוסס, שעולה למעלה אולם אין מקומו ממש למעלה, וזהו למי שיש לו זכויות. ג. נס בגימ' אָלֶף (עם הכולל), דהיינו ענין ראשית, וזהו למי שדבוק בראשית ההויה והוא במדרגת נס ממש.

פעם ראשונה נקרא נס, פעם שניה טבע והנה מצינו עוד כמה סיבות שיעשה לאדם נס. כתב הרמ"ק באור יקר פרשת פקודי וז"ל "ענין הנס יהיה וכו' כענין יוסף, ראה ארונו של יוסף וכו'. וטעם שהוא [יוסף] עשה כנגד הטבע שהיה בחור וכו', וטבעו הכניע, א"כ יכנע הטבע מפניו ויעשה נס" עכ"ל. אופן נוסף מצינו בגמרא (קידושין ל"ט ב'), שבמקום דקביע היזקא לא סמכינן אניסא לצורך מצוה. והרי שלצורך מצוה [במקום דלא קביע היזקא], הן לצורך המצוה עצמה, והן בדרך הליכה למצוה, ואפילו בדרך חזרה, נעשה להם נס מכח המצוה. והרי שהמצוה הוא כח להופעת נס. אופן נוסף להמשכת נס מצינו בספר רב ייבי על תהלים כ"ד, וז"ל "כתוב בספר תולדות יעקב יוסף בפרשת צו בשם הריב"ש ענין נס הוא שנתחדש הדבר בפעם ראשון על הטבע נקרא נס, ואח"כ נעשה זה טבע ג"כ. וכן מביא שם בשם האריז"ל עי"ש. וכן שמעתי מפי הרב ר' משה ב"ר נחמן קאסיוויה ז"ל, על מה שארז"ל ביום שנפקדה שרה אמנו נפקדו עמה כמה עקרות. אין הפירוש שנפקדו עמה כמה עקרות בו ביום, וא"כ אינו מוכח שהפקידה היא בשביל שרה, אלא שמא הוא בשביל אחרת. אבל הפירוש הוא ששרה אמנו פתחה הצינור של פקידת עקרות שנעשה נס גדול על ידה ואח"כ כשנפקדת עקרה עד ביאת המשיח הכל הוא ע"י אותו הצינור שפתחה שרה" עכ"ל. והרי שהנס לא נעשה עבור אותו אדם, אלא ע"י שהצדיק פתח הצינור של נס, ועתה כבר יותר בנקל לאדם להשתמש עמו.

בטחון מביא לנס והאופן לעשות זאת, כתב בספר דברי אמת השלם וז"ל, "שמעתי מהרב המגיד מזלאטשוב ז"ל שבאותיות הסיפור [של הנס] מעוררים השורש של הניסים כי הכל באותיות". ועוד אופן לזה מצינו בספר דברת שלמה על מגילת אסתר וז"ל, "אפילו נסים פרטיים הנעשים לאדם שהשי"ת עוזרו מאיזה צרה, או אפילו לאדם אחר, וכשיזדמן ח"ו כמו הצרה הזאת לשום אדם, כשיזכור ישועת השי"ת לאדם שהצילו מצרה כזאת, גם היום יוכל להמשיך ישועת ה' להנצל גם כעת מצרה כזאת, רק שיהיה

בבטחון גדול ובאמונה שלמה ובדביקות בהשי"ת" עכ"ל. אופן נוסף לעשות נס מצינו בספר אמרי פנחס (שער אמת ואמונה נ"ז), וז"ל, "ויש לדעת איך נעשה נס, כשאדם מאמין באמת בהשי"ת והוא נקרא אמונה [ואמונה הוא נה"י] וזה נס, ועי"ז נעשה נס". ועל במטה אפרים שכתב שבר"ה בני ישראל אוכלים ושותים וכו' ובטוחים שיצאו בדימוס (עי' ויק"ר כ"ט א'). ובעצם היותם בוטחים זהו גופא מה שמושך להם הנס.

עוד דרכים להביא נסים עוד בחינה מצינו בספר דגל מחנה אפרים פרשת חקת, וז"ל, "ולכן מגלה ועושה ה' נסים לצדיקים, כי מבחינתם הוא ענין הנס כי במחשבה הכל אחד, ובמחשבה יוכל להשתנות מן הטבע, כי שם הכל שוה ואין שם פירוד כלל, רק הכל אחדות אחד" עכ"ל. ולכך צדיק שדבק בעולם המחשבה יכול לעשות נס. בחינה נוספת מצינו במ"ש חז"ל (ברכות כ' א') מה בין דורות ראשונים לדורות אחרונים וכו' קמאי מסרו נפשיהו על קדושת ה', והרי שהמוסר נפשו נעשו לו נסים. וביאור הדבר כמ"ש בספר ליקוטי אמרים - אור תורה (למגיד ממזריטש, עמ' 21 במהד' חב"ד בחלק ליקוטי אמרים), וז"ל "אין דבר יכול להשתנות מתולדה לתולדה אחרת כמו ביצה שנעשה ממנה אפרוח שצריך מתחילה להתבטל כלל מתולדת ביצה דהיינן מתולדה ראשונה ואח"כ יכול להיות תולדה אחרת ממנה. כן כל דבר צריך להיות כן שצריך לבוא למדרגת אין ואח"כ יכול להיות דבר אחר. וכן בכל הנסים שהם בשינוי הטבע צריך שיתעלה הדבר בספירת אין ואח"כ משפיע משם באופן שיהיה נס" עכ"ל. ועיין עוד בספר הנ"ל (פסוקים מלוקטים עמ' 166 בחלק אור תורה) וז"ל, "וכשרוצים לעשות דבר שכנגד העולמות, צריך לעשות זה הדבר במחשבה כי שם הכל אחדות אחד גמור". עכ"ל. ולכן צדיקים שמוסרים נפשם עי"ז דבקים במידת האין, ולכך עי"ז נעשה להם נס. אופן נוסף מצינו בספר הנ"ל (עמ' 112 בחלק ליקוטי אמרים), וז"ל "אם יתקשר האדם לרצון הקדום יוכל להמשיך משם השתנות שירצה ולעשות נס".

אופנים נוספים להביא נס אופן נוסף מצינו בזה בספר כתר שם טוב וז"ל, "בשם הבעש"ט זלה"ה. אם אדם בא לידי סכנה ח"ו וצריך לנס, אזי יתן ח"י גדולים בשביל גרות לבית הכנסת ויאמר בפה מלא, אני מנדב ח"י גדולים לגרות בשביל נשמת רבינו מאיר בעל הנס, א'להא דמאיר ענני, א'להא דמאיר ענני, ובכן יה"ר מלפניך ה' או"א כשם

קביעות הנס בתורה או במצוה וזהו העומק של מ"ש בברכות (נ"ד א'), הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אמר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. ויש להתבונן מה השייכות למקום, והלא הנס הוא נקודת השבח ולא המקום, ומדוע מטבע הברכה הוא במקום הזה. ועיין במג"א (רי"ח סק"א) ובט"ז (שם סק"א) ובפרי מגדים. רק הביאור נראה ע"פ הנ"ל, שהנס הוא אור שאינו קביעא וקיימא, וע"כ שנעשה נס במקום שהוא קביעא וקיימא, אור הנס יש לו כלי במקום, ועי"כ אור הנס לא נסתלק לגמרי אלא נשאר ממנו רשימו במקום. ולכך מטבע הברכה הוא דיקא שעשה נסים לאבותינו במקום הזה, במקום הזה דיקא. וזהו עומק מ"ש בברכות (נ"ח א'), הואיל ואיתעביד לי ניסא, בהאי קרא דרשינא ליה. שע"י שדורש הפסוק ומחדש בו תורה מוציאו מן הכח לפועל בארעא, בבחינת תורה לא בשמים היא, ועי"ז מקבע הנס בארעא. והבן שבקיבוע בארעא איכא ב' חלקים. א. קיבוע בשורש שהוא בתוה"ק, שהיא שורש הכל בבחינת תורה אור, שמוציא את האור מן הכח לפועל כאן בארעא דיקא. ב. קיבוע בעובדה בבחינת נר מצוה. וזהו החילוק בין פורים לחנוכה. שפורים הפירסומא ניסא הוא בבחינת תורה אור, ומגילת אסתר מן הכתובים. משא"כ חנוכה נקבע בבחינת נר מצוה. ויסוד זה מוסד על דברי המהר"ל בקריאת שם ספרו נר מצוה ותורה אור על חנוכה ופורים. ופורים הוא סוף נסים בבחינת תורה אור כמ"ש ביומא (כ"ט א'), מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הניסים שניתנו להיכתב. וחנוכה הוא סוף ניסים בבחינת נר מצוה. ומצד בחינת נס בתורה אור, אמרו במגילה (י' ב'), ועוד, ארון שעשה משה בנס היה עומד. שאינו תופס מקום. אולם עדיין אין כאן קביעות הנס בארעא ממש, כי הנס אינו תופס מקום כי הוא למעלה מן המקום, אולם אין כאן גילוי של הנס בתוך עצמיות המקום.

נסים במקום אולם מאידך מצינו ניסים שמהותם גילוי בתוך המקום, כגון מ"ש בתענית (ה' א'), נעשה להם נס ונתגלה להם מה שבכתלין ומה שבחורי נמלין. והרי שהנס היה בעצם הבית שהוא קביעא בארעא. וכן הא דאמרו דקפצה ליה ארעא ליעקב אבינו, ולחלק מן השיטות לא שהוא קפץ אלא המקום עצמו קפץ (עי' סנהדרין צ"ה ב' וברש"י שם). וכן מעשה קרח שפתחה האדמה את פיה. ומעין זה מ"ש בסוטה (י"א ב'), כיון שמכירין בהם מצרים באים להורגן ונעשה להם נס ונבלעין בקרקע. וז"ש

ששמעת את תפלת עבדך מאיר לעשות לו נסים ונפלאות, כן תעשה עמדי ועם כל ישראל עמך הצריכים ניסים לניסים נסתרים ונגלים אמן כי"ר", עכ"ל. והעומק שדבק בנשמת ר"מ ומעוררה, ומכוחה מושך את כח הנס. אופן נוסף מצינו בספר מאור עינים פר' מקץ וז"ל, "יש תורה שבנגלה ויש תורה שבנסתר, וכן בנסים יש נסים נסתרים ויש נסים נגלים. וכשאדם עושה מצוות ולומד תורה בלא מוח ודעת שלימה וכמו ישן דמי ואז אין כח בתורתו לעשות נס נגלה, רק אחר שלומד במח ושכל גדול יכול לגרום שיתגלה נס" עכ"ל. כי המשכת כל דבר ע"י התורה שמכוחה נברא העולם ומכחה מתקיים, ולכך כפי ערך עסקו בה כך מושך נס. אופן נוסף הוא מש"כ הבעש"ט הק' להפך סדר האותיות כגון מצרה לצהר, עי' בדבריו בפרשת נח. וכל זה רק למי שבמדרגת נפשו דבק באותיות ונעשה עליהם בעלים ולכך יכול לשנות סדרם ועי"כ לשנות הגזירה ולעשות נס.

קביעת הנס במעשה אופן נוסף הוזכר בדברי המאור עינים הנ"ל קצת באופן שונה וז"ל, "עי"י לימודינו התורה בדרך נסתר נעשה נס נסתר ועי"י נגלה נעשה נס נגלה" עכ"ל. ובאמת איכא ג' אופנים לפעול נס. א. עי"י יהיב ליה ידיה ואוקמיה (ברכות ה' ב'), בחינת מעשה. ב. בחינת דיבור, "ותגזור אומר ויקם לך" (איוב כ"ב כ"ח). ג. עי"י מחשבה כנ"ל. והכל תלוי מהיכן מושך הנס ולפ"ז תלוי צורת המשיכה. והנה בגמ' שבת (ל"ג ב'), אמרו גבי רשב"י הואיל ואיתרחיש ניסא איזיל אתקין מילתא. וטעם הדבר כי הנהגת הנס היא למעלה מהנהגת העולם, וכאשר מאיר אור הנס בבריאה הוא מאיר לרגע קט וחוזר ומסתלק. ובכדי לקבוע את אותו האור לכך אמר איזיל אתקין מילתא, והתקנת מילתא נעשה כלי לאור הנס ועי"כ אור הנס נעשה קביעא וקיימא בארעא. שזהו הטעם שבקשה אסתר כתבוני לדורות (מגילה ז' א'), שהרי אמרו שם במגילה (י"ט א'), ומה הגיע אליהם דאיתרחיש ניסא, ובכדי לקבע הנס בקשה כתבוני לדורות. וכן בנס חנוכה אמרו שם בשבת (כ"א ב'), לשנה אחרת קבעום וכו', כי בשעת הנס היה אור לנס, ולשנה אחרת רצו לקבע אור הנס עי"י כלי בחפצא ובזמן. ולכך נס חנוכה שהוא משום פרסום הנס, כמ"ש בשבת (שם), וכן מקרא מגילה שהוא לפרסום הנס כמ"ש במגילה (ג' ב'), מקרא מגילה עדיף משום פרסומא ניסא. כלומר שע"י נר חנוכה ובקריאת המגילה מקבעים את אור הנס בארעא. ופרסום הנס הוא הוצאתו מכח לפועל וקביעתו בארעא.

חנוכה | אור | בלבביפדיה עבודת ה'

מאמר על המנורה על דרך האגדתא שלמה עשה עשר מנורות במקדש

הנה חנוכה הוא זכר לנס שנעשה במנורה שבביהמ"ק וע"כ אנו מדליקים בבית. ויש כאן התפשטות מהדלקה אחת שהיתה בביהמ"ק להדלקות הרבה בכל בתי ישראל. והשורש לזה בביהמ"ק גופא בימי שלמה שאמרו במנחות (צ"ח ב'), "ת"ר עשר מנורות עשה שלמה שנאמר ויעש את המנורות הזהב עשר כמשפט ויתן בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל". וזהו שורש הריבוי מהדלקה במנורה אחת להדלקות רבים. אולם נחלקו (שם צ"ט א'), אי הדליקו בכולן או רק בשל משה, "עשר מנורות עשה שלמה ולא היו מדליקין אלא בשל משה שנאמר מנורת הזהב ונרותיה לבער בערב (דה"ב יג יא), רבי אלעזר בן שמוע אומר בכולן היו מדליקין שנאמר ואת המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט לפני הדביר זהב סגור (דה"ב ד כ)". והנה למד"א שהדליקו בכולם הרי שמלבד שבעה נרות של מנורה של משה הדליקו עוד ע' נרות. וזהו השורש למ"ש בגמרא שבת (כ"א ב'), שהדלקת נרות חנוכה הם כנגד פרי החג, שהם כנגד ע' אומות. והשורש לזה הוא ע' נרות דמנורות שלמה.

שורש ריבוי ההדלקות והנה בנר חנוכה אין דין של מנורה אלא רק דין של נר. ובגמ' (מנחות פ"ח ב'), נחלקו אם הנרות של מנורת ביהמ"ק היו יכולים להתפרק ממש מן המנורה מכיון שהיו של חוליות. והעומק שבדבר, ששורש נר חנוכה הוא בנרות שבמנורה שאיכא דס"ל שהם מתפרקים ממש מן המנורה, וזהו השורש לריבוי של ההדלקות, כי בעצם היותו מתפרק הוא שורש לריבוי. ולכך ההדלקה כנגד ע' אומות שהם בחינת מתפרקים. משא"כ מדרגת ישראל היא כנגד המנורה עצמה שהיא מקשה. והנה במנורה איכא סידור המנורה, נתינת פתילה, נתינת שמן, והדלקה. וזולת ההדלקה כולם בעי כהן שנקראים עבודה, משא"כ הדלקה לאו עבודה היא וכשרה בזר, כמ"ש ביומא (כ"ד ב'), ועוד. ודין זה של הדלקה דלאו עבודה היא ולפיכך כשרה בזר, היא השורש לכך ששייך דין הדלקת נר חנוכה בכל ישראל אע"פ שהם אינם כהנים.

מדליקין נר חנוכה מחוץ לבית ובעומק יותר, השורש לכך שיהא דין להדליק נרות בחוץ ממש, נעוץ במ"ש ביומא (מ"ה ב'), שאש לצורך הדלקת נרות המנורה

במדרש (אוצר המדרשים אייזנשטיין מדרש ויושע על הפסוק בשלח ט"ו י"ח) "א"ל משה לישראל ראיתם הניסים והגבורות והנפלאות שעשה לכם הקב"ה, יותר ויותר הוא עתיד לעשות לכם לעת"ל". וגדלות הלעת"ל מהשתא אינו רק בכמות אלא שהשתא הנס אינו קביעא וקיימא ולכך אין סומכין על הנס (פסחים ס"ד ב'), משא"כ לעת"ל הנס יהפוך לקביעא וקיימא. דהשתא הניסים הם בבחינת י' כמ"ש באבות (פ"ה), י' ניסים נעשו לאבותינו במצרים וי' על הים. וכן אמרו ביומא (כ"א ב'), י' ניסים נעשו בביהמ"ק שזהו בבחינת ב"ה ה' צור עולמים" (ישעיה כ"ו ד'), עוה"ב ב' ועוה"ז בה', וכח הנס רק מצד אור עוה"ב י'. אולם לעת"ל יתגלה כח הנס גם בה' ואז יהא קביעא וקיימא. שזהו הסוד שאברהם ושרה נתווספו להם ה', שע"כ הנס יהיה קביעא וקיימא. כי אילו ילדו מכח י', הולד לא היה קביעא וקיימא, דכדרכו של נס שמאיר ומסתלק, כבחינת בן השונמית שמת. אבל מכיון שהנס נתלבש באות ה' לפיכך הוא נס קבוע.

נסים שמותר להשתמש בהם וכל מה שאמרו חז"ל שלא להשתמש בניסים (ע"י תענית כ' ב' ושם כ"ב ב' ברש"י ד"ה ועוד) הוא דיקא בנס בחינת י', כגון שאין ראוי לקחת הממון שבא מן השמים שע"ז מקצץ רגל בשולחן דלעת"ל וממעט זכויותיו. אולם נס שנתלבש באות ה' הוא קביעא וקיימא בארעא ומותר להשתמש בו. ופעמים שהנס מתלבש בארעא באופן של נס נסתר וע"כ מותר להשתמש בו כי נתלבש בארעא. והוא מ"ש בשמ"ר (כ"ד א'), בוא וראה כמה נסים עושה הקב"ה עם האדם והוא אינו יודע, שאלולא היה אוכל פת כשהיא חיה היתה יורדת תוך מייעיו ומשרטת אותו, אלא ברא הקב"ה מעין בתוך גרגרתו. ומכיון שנס זה נתלבש בטבע מותר להשתמש בו. וכן רבים כיוצא בו.

נס בתוך נס והנה בחינה נוספת מצינו בנס הנקראת נס בתוך נס בשבת (צ"ז א'), גבי מטה אהרון שבלע מטותם בעודו מטה, וגבי גבריאל בכבשן האש בפסחים (ק"ח ב'), ובחולין (קכ"ז א'), גבי ערוד נס בתוך נס לרעה. וביאורו של נס בתוך נס שהכלי לנס הפנימי הוא הנס החיצון. והבן שיש ג' בחינות. א. נס שאין לו כלי, ולכך מסתלק ואינו בר קיימא. ב. נס שיש לו כלי טבעי בארעא. ג. נס שהכלי שלו הוא נס גופא. וזהו בחינת ס' וס' שבלוחות בנס היו עומדים (שבת ק"ד א'). שכל האותיות היה להם כלי, וס' הכלי שלהם היה נס. ובחינה נוספת של כלי הוא הזמן וזהו מטבע הברכה בחנוכה שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, כי הזמן נעשה כלי לנס.

יוסף, מנורה היתה באה מן העשת מן הזהב. עשאה של כסף - כשרה, של בעץ ושל אבר ושל גיסטרון - רבי פוסל ויוסי ברבי יהודה מכשיר. של עץ ושל עצם ושל זכוכית, דברי הכל פסולה. אמנם בברייתא אחרת מובא שם שנחלקו בעץ, שרבי פוסל ור' יוסי ברבי יהודה מכשיר. ועומק הטעם שנחלקו בעץ, כי עץ יש בו בחינת עץ הדעת טו"ר, ומצד הרע פסול ומצד הטוב כשר. והנה בגמ' ע"ז (מ"ג א'), מובא גם במנחות (שם), ס"ל ר' יוסי ברבי יהודה שבית חשמונאי עשהו של עץ. ודיקא בית חשמונאי עשהו של עץ, כי אזי היה מלחמה בין טו"ר דחכמה, חכמת התורה כנגד חכמת יון כנודע. ולכך כשנצחום עשהו דיקא על עץ כי בו יש את שני צדדי החכמה, והגבירו צד הטוב על צד הרע, ומצד כך של עץ כשר.

בחינת ד' במנורה ובחינת ח' בנר חנוכה והנה חילוק גדול יש בין מנורה שבמקדש לנר חנוכה, שבמנורה שבמקדש אמרו במשנה במנחות (כ"ח א'), שבעה קני המנורה מעכבין זה את זה, שבעה נרותיה מעכבין זה את זה, משא"כ נר חנוכה אמרו בו נר חנוכה מצות נר איש וביתו, שסגי בנר אחד. ובעומק, אף בביהמ"ק היה שורש לבחינת נר אחד, והוא בחינת נר מערבי שעליו אמרו בשבת (כ"ב ב'), אמר רב זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים. וברור הדבר שגם זה היה שורש לניסי נרות בימי החשמונאים שדלקו יותר ממדתן, ונר זה הוא שורש לששה נרות נוספים, משא"כ בחנוכה נר זה הוא שורש לשבעה נרות נוספים. ומהות נקודת החילוק, דהנה במנורה (מנחות צ"ח ב'), איכא מ"ד דס"ל שמנורה מצפון לדרום הוה, ונר מערבי אמצעי היה, וזו מעלתו כמ"ש במגילה (כ"א ב'), דתניא אל מול פני המנורה יאירו, ומלמד שמצדד פניהם כלפי נר מערבי, ונר מערבי כלפי שכינה. ואמר ר' יוחנן מכאן שאמצעי משובח. והרי שמצד כך מעלת נר מערבי בהיותו אמצעי, ולכך הוא שורש כולם כדוגמת נקודה אמצעית בעיגול שהוא שורש כל הנקודות שנמצאים בהיקף. משא"כ בחינת נר האחד בחנוכה שהוא שורש לשבעה אחרים הוא בחינת השמיני שמעל השבע, לא מצד בחינת מרכז ואמצע, שהרי אין אמצע לשמונה, אלא מצד בחינת מעל, עליון על גביהם. ובעומק אף לבחינה שאחד שורש לשבע, איכא שורש לשיטת רש"י בשבת (כ"ב ב'), שגם מערבי היה מוציאו ממקומו ומיטיב ומדליק ממנו את נר המערבי גופא, ושאר הנרות היה מדליק מנר מערבי, וא"כ בעומק איכא ח' נרות והנר המטלטל שורש לז' נוספים.

שנמצאת בפנים לוקחים מן המזבח החיצון ולא מן המזבח הפנימי. וא"כ שורש האש הוא מבחוץ לפנים, ככל דבר שחוזר לשורשו. לפיכך יש גם מהלך הפוך שחוזר חלילה מפנים לחוץ בבחינת מדליקה על פתח ביתו מבחוץ. וזהו עומק זמן ההדלקה משתשקע החמה שהוא בחינת יציאת האור לחוץ, שאז בזמן שקיעתה מהלכת החמה ויוצאת מחוץ לרקיע. וזהו בחינת מצות נר חנוכה "איש וביתו", דאיש בחינת פנים וביתו בחינת חוץ. והשורש לזה נעוץ במנורה כמ"ש ביומא (נ"ח ב'), שכהן נכנס לק"ק בין המנורה והמזבח, ופריך (שם נ"ב א'), שיכנס בין הכותל למנורה, ומשני משחרי מאניה, ופרש"י בגדיו משחירין מעשן המנורה שהשחיר את הכותל. והרי שהמנורה לעצמה היא אור, אולם השפעתה על הכותל הוא חושך שחור, שהשחיר את הכותל. כלומר שכאשר מתפשט ויוצא לחוץ, זהו באופן של השחירו, לכך זמן הדלקה משתשקע החמה, שהוא תחלת זמן של השחרה, חושך. והנה שורש נוסף לכח העברת הדלקת נרות מעבודת פנים של מקדש להדלקה לשם פירסומא ניסא בחוץ, הוא מ"ש בסוכה (נ"א א'), גבי שמחת בית השואבה שהיתה בעזרת נשים ומנורות של זהב היו שם, ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה. והרי שהדלקה זו היתה להאיר בכל ירושלים וזהו שורש של הדלקת מנורה במקדש שמאירה מחוץ לביהמ"ק. ויתר על כן אור של נרות חנוכה שמאיר בכל הגבולים כולם.

עשירות והמנורה והנה בב"ב (כ"ה ב'), אמרו, אמר ר' יצחק הרוצה שיחכים ידרים, ושיעשיר יצפין, וסימנך שולחן בצפון ומנורה בדרום. ור"י בן לוי אמר, לעולם ידרים שמתוך שמתחכם מתעשר, שנאמר אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. והרי שמדברי ר"י בן לוי מתגלה שמקור ההמשכה לצפון הוא מן הדרום, כלומר שהמנורה הוא שורש לעשירות. ובעומק חכמה בחינת י' [אבא כנודע] והעשירות בחינת ה' [בינה כנודע]. ולכך ממנורה של משה נעשה י' מנורות ע"י שלמה, שהחכמה בחינת יו"ד. ולכך דקדקו לומר בשבועות (מ"ג א'), "מנורה בת עשר ליטרין יש לי בידך, אין לך בידי אלא בת חמש ליטרין". דקדקו לומר בת עשרה ליטרין שזהו משורש עשרה מנורות של שלמה שלכך מניח נר חנוכה לכתחילה תוך עשרה טפחים. אולם בבחינת השפעת המנורה לדרום נעשה ה', עשירות כנ"ל. ומצד כך יש בחינת של מנורה של חמש ליטרין.

מנורה מעץ והנה נחלקו במנחות (כ"ח ב'), במה ראוי לקיים מצות מנורה. תני רב פפא בריה דרב חנין קמיה דרב

שאלה מה לעשות לאחר הדלקת הנרות בחנוכה

מה צריך לעשות לאחר הדלקת הנרות בחנוכה, ולכמה זמן יש להסתכל בנרות, זמירות, ניגונים, ודברי תורה?

תשובה

כתב המשנ"ב שלכתחילה ראוי לשהות ליד ההדלקה כחצי שעה.

ושורש הכל הוא גילוי הקב"ה בתורתו, ולכך ראוי שיהא גילוי תורה מעניינו של יום וההדלקה.

והנה עיקרו של יום "הוד" "הודאה" להודות ולהלל. ולכך ראוי להודות לקב"ה הן על ניסי הימים הללו מתוך זימרה וניגון, והן הודאה על חלקו הפרטי שזהו בבחינת אכסנאי משתתף עם בעה"ב בפרוטה, והיינו משתף את הפרטיות שלו עם הכלל.

והנה כתיב נר ה' נשמת אדם. ובפרטות נודע דברי רבותינו, נ"ר, ר"ת, נפש, רוח, נשמה. וכן נר-שמן-פתילה, ר"ת נפש.

כי אור הנר מאיר ומעורר לגלות את נפשו רוחו ונשמתו של האדם.

ועל האדם לקשור מבטו ופנימיותו לאור הנר ולתנועתו מתוך חיבור פנימי עצמי.

ולכך ההסתכלות בנר מתוך חיבור פנימי (עיין דע את נשמתך, הסתכלות בנר) מעורר את נשמתו של האדם. ודבר זה תלוי במדרגת האדם ואינו שווה לכל. וכל יחיד יכיר נפשו ויפעל לפיה. וככל שקושר נפשו יותר להארת הנר כן ראוי לישיב עמהם לפי ערכו ובמשקל החסידות לשאר חלקי העבודה, תורה תפלה וכו'.

ויתר על כן יש שנהגו לעשות פתילות משירי בגדים שבהם מאיר אור ה"חיה" שבנשמתו. ויתר על כן, אור הנר, נר איש וביתו. מגלה את אור ה"יחידה" שבנפש

שגנוז בבית שסביבותיו. והוא אור הגנוז לעת"ל, אורו של משיח, ולכך י"א שחנוכה אינו בטל לעת"ל. ויחידי סגולה שאור היחידה מתנוצץ אצליהם, אור נר חנוכה מעורר ניצוץ זה יותר ויותר. ויתר על כן מי שזכה לגילוי היחידה שבנפש, חש בנר חנוכה תענוג של מצא מין את מינו, כרעים אהובים. ועליו לחוש שאור א"ס סובבו מכל צדדיו והוא - האדם נמצא בתוכו ובטל אליו, וזהו התענוג העצמי שבנשמה.

שאלה כוונת סומא המדליק נר חנוכה

מה צריכה להיות הכוונה של עיוור כאשר הוא מדליק נר חנוכה?

תשובה

אם בעבר היה לו חוש ראייה, יצייר בדמיונו את צורת הארת הנרות.

ואם לאו, יצייר בדמיונו שה' ית"ש נמצא סביבותיו שזהו אור החנוכה, אור הסובב (ולכך נהגו לסובב סביבון), אור של נר איש וביתו, והיינו בית שנמצא סביב לאדם שבו מאיר אור היחידה שבנפש כנודע, שנפש שורה בכבוד, רוח בלב, נשמה במח (ניצוצי הנשמה), חיה בלבושים - בגדים. ויחידה בבית.

והבן שמהות האור: חיצוניותו מראה, התראות. פנימיותו גילוי. ואצל סגי נהור נחסר החלק החיצוני שבאור, ההתראות לעין. אולם החלק הפנימי שמהותו גילוי, זה קיים בפנימיותו. כי העין הרואה אינה אלא ענף מן כוחות המחשבה, ואצל סגי נהור החסרון רק בהתפשטות הכח בראיה, אולם לא בשורש, במחשבה עצמה. ולכך עבודתו "עין השכל" כלשון רבותינו, עין פנימית. ובאמת אצל כל אדם יש עין שלישית הנמצאת "בין עיניו", עין השכל, עין הדעת. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829